

OPPIMISEN TUKI JA ERITYISOPETUS (nojaa valtakunnalliseen opetussuunnitelmaan 1.8.2025)

Oppimisen tuki

Oppimisen tuki merkitsee opiskelijan yksilöllisiin tuen tarpeisiin vastaamista sekä yhteisöllisiä ja opiskeluympäristöön liittyviä tukiratkaisuja. Oppimisen tukea järjestetään opiskelijoille monipuolisesti, joustavasti ja vaihtoehtoisia menetelmiä hyödyntäen. Oppimisen tukea voidaan toteuttaa opiskelijoiden tarpeiden mukaisesti sekä yksilö- että ryhmämuotoisesti.

Oppimisen tuen pääpaino on helposti saavutettavassa tuessa, jota annetaan opiskelijalle heti tuen tarpeiden ilmetessä ja jolla voidaan ennaltaehkäistä vaikeuksien kasautumista. Oppimisen tuki on tarkoitettu aineenopetuksen tueksi niille opiskelijoille, joilla on vaikeuksia suoriutua opinnoistaan. Tukitoimet toteutetaan opetushenkilöstön yhteistyönä. Tukitoimia ovat aineenopettajan antama tukiopetus, aineenopettajan ja erityisopettajan antama opetus sekä erityisopettajan, opinto-ohjaajan ja muun henkilöstön antama tuki ja ohjaus. Tukitoimia on annettava riittävästi, oikea-aikaisesti ja siten, että ne edistävät opiskelijoiden oppimista, osaamisen osoittamista, jatko-opintoihin siirtymistä ja hyvinvointia.

Aineenopettaja ottaa huomioon opiskelijan tuen tarpeet oppituntien suunnittelussa ja opetusjärjestelyissä, esimerkiksi valitsemalla monipuolisia opetusmenetelmiä ja eriyttämällä opetusta.

Opiskelijalla on oikeus saada tukiopetusta eli aineenopettajien antamaa opetusta ja ohjausta opiskelijan oppimiseen liittyviin tuen tarpeisiin vastaamiseksi. Tukiopetusta voidaan antaa opiskelijalle, joka on jäänyt tilapäisesti jälkeen opinnoissaan tai joka tarvitsee muusta syystä tukea tai ohjausta lukio-opintojen suorittamiseksi. Tukiopetusta voidaan antaa myös opiskelutaitojen, kuten kielellisten, matemaattisten tai tietoteknisten valmiuksien, vahvistamiseksi taikka opiskelutekniikkaan liittyvien taitojen tukemiseksi. Tukiopetukseen voi sisältyä kielitaidon vahvistamista silloin, kun opiskelijalla on puutteellinen osaaminen opetuskielen sanastossa tai kielen käytön tavoissa.

Osana oppimisen tukea tarjotaan erityisopettajan antamaa opetusta, tukea ja ohjausta. Tällaisesta erityisopettajan antamasta oppimisen tuesta ei tehdä lukiolain (714/2018) 28 b §:n mukaista erityisopetuksen hallintopäätöstä.

Erityisopettajan antama tuki voi olla esimerkiksi keskustelua opiskelijan tuen tarpeista ja opiskelua tukevista keinoista tai lukemisen ja kirjoittamisen vaikeuksien testaamista. Lisäksi erityisopettaja voi yhdessä opiskelijan kanssa etsiä tälle sopivia opiskelustrategioita sekä antaa tukea ja ohjausta opiskelutaitojen kehittämiseen, kokonaisuuksien jäsentämiseen, tehtävien aikatauluttamiseen ja valmiiksi saamiseen sekä itsenäiseen ja tavoitteelliseen opiskeluun. Erityisopettaja voi tukea opiskelijaa konsultoimalla muita opettajia ottamaan huomioon opiskelijoiden tuen tarpeita. Tällainen erityisopettajan tuki on useimmiten riittävää niille opiskelijoille, joilla on esimerkiksi kapea-alaisia oppimisen vaikeuksia tai lukemisen ja kirjoittamisen tai matemaattisen hahmottamisen vaikeuksia.

Erityisopettajan antama oppimisen tuki voi olla myös ylioppilastutkinnon erityisjärjestelyjen tarpeen arviointia sekä lukioaikaisten oppimisen ja osaamisen osoittamisen tapojen ja erityisjärjestelyjen suunnittelua yhteistyössä aineenopettajien kanssa. Opiskelijalle tulee antaa mahdollisuus kokeilla erityisjärjestelyjä lukio--opintojen aikana, jotta niiden tarvetta ja toimivuutta voidaan arvioida. Tarvittaessa erityisopettaja ohjaa tarvittavien lausuntojen hankkimisessa ja erityisjärjestelyjen hakemisessa ylioppilastutkinnon kokeita varten.

Lukiolain 28 §:n mukaan opiskelijan tuen tarvetta tulee arvioida opintojen alussa sekä säännöllisesti opintojen edetessä. Opettajat arvioivat tuen tarvetta yhdessä opiskelijan ja tarvittaessa huoltajan kanssa. Arvioinnissa voivat opiskelijan suostumuksella olla mukana myös muut tuen järjestämisen kannalta tarpeelliset asiantuntijat. Tuen tarpeen tunnistaminen voi perustua myös perusopetuslain (628/1998, muutettu lailla 1288/2013) 40 §:n ja oppivelvollisuuslain (1214/2020) 23 §:n perusteella siirrettävään koulutuksen järjestämisen kannalta välttämättömään tietoon tai opettajien ja muun henkilöstön havaintoihin. Lisäksi tuen tarpeen arvioinnissa voidaan käyttää erilaisia menetelmiä, kuten alkuseulontoja tai haastatteluja. Opiskelijaa on hyvä rohkaista myös itse kertomaan aineenopettajille, erityisopettajille tai opinto-ohjaajille sellaisista oppimisen vaikeuksistaan, jotka eivät välttämättä tule muutoin esille.

Opiskelija voi hakeutua itsenäisesti tai hänet voidaan ohjata tukitoimien pariin. Opiskelijalla ei kuitenkaan ole velvollisuutta ottaa vastaan oppimisen tukea. Lukiokoulutuksen suorittaminen perustuu opiskelijan aktiivisuuteen ja oma-aloitteisuuteen opintojen edistämisessä. Oppimisen tukea ei ole suunnattu tilanteisiin, jossa opiskelija omavalintaisten tai luvattomien poissaolojen vuoksi jää jälkeen opinnoissaan. Tällöinkin tärkeää on ottaa huomioon oppimisen tuen tarpeen arvioinnissa opiskelijan elämäntilanne kokonaisuudessaan.

Opiskelijaa opettavat aineenopettajat, erityisopettajat ja opinto-ohjaajat suunnittelevat tukitoimet yhdessä opiskelijan kanssa. Tukitoimet voidaan tarvittaessa ja opiskelijan suostumuksella suunnitella yhteistyössä muiden asiantuntijoiden kanssa. Tukitoimet ja niiden mahdolliset muutokset kirjataan opiskelijan pyynnöstä hänen henkilökohtaiseen opintosuunnitelmaansa (lukiolaki 28 § 2 mom.). Tukitoimista vastaava opettaja tai opinto-ohjaaja huolehtii siitä, että opiskelijalla on tieto mahdollisuudesta saada tukitoimet kirjattua. Hän voi samalla selvittää opiskelijan tahdonilmaisun kirjaamiseen. Tukitoimien toteutumista ja vaikuttavuutta seurataan ja arvioidaan säännöllisesti.

Opiskelijan oppimista ja hyvinvointia tuetaan tarvittaessa monialaisena yhteistyönä. Opiskelija voi saada tarpeen mukaan oppimisen tukea ja ohjausta aineen- ja erityisopettajien ja opinto-ohjaajien lisäksi muulta henkilöstöltä, kuten opiskeluhuollon henkilöstöltä.

Osana oppimisen tukea opiskelijan oppimista voidaan edistää myös tarjoamalla oppimista ja hyvinvointia lisääviä lukion oppimäärään sisältyviä opintoja, jotka antavat tukea esimerkiksi opiskelutaitoihin, elämäntilanteeseen tai eri oppiaineiden opiskeluun.

Erityisopetus

Opiskelijalla on oikeus erityisopetukseen, jos edellä kuvattu oppimisen tuki ei ole riittävää opiskelijan tuen tarpeeseen nähden ja hän tarvitsee todennettujen oppimisvaikeuksien tai muun niihin rinnastettavan syyn vuoksi erityisopetusta lukion oppimäärän suorittamiseksi.

Todennetuilla oppimisvaikeuksilla tarkoitetaan sellaisia opiskelijan oppimista vaikeuttavia tekijöitä, jotka on tunnistettu joko perusopetuksen tai lukio-opintojen aikana. Nämä tekijät voivat johtua pitkäkestoisesta

oppimisvaikeudesta, neuropsykiatrisesta vaikeudesta tai muusta oppimista haittaavasta vammasta tai sairaudesta. Muulla rinnastettavalla syyllä tarkoitetaan tilanteita, joissa opiskelija tarvitsisi erityispedagogista tukea jonkin muun syyn kuin oppimisvaikeuksien, vamman tai sairauksien takia. Muu syy voi olla esimerkiksi vaikeaan elämäntilanteeseen liittyvä syy, joka vaikeuttaa merkittävästi ja pitkäkestoisesti opiskelua ja oppimista.

Mikäli opiskelija on perusopetuksen aikana saanut oppilaskohtaista tai erityistä tukea, hänen saamansa tukitoimet on kirjattu koulutuksen järjestäjän käytettävissä oleviin opiskelijan tukea koskeviin asiakirjoihin. Nämä asiakirjat siirtyvät lukiokoulutuksen järjestäjälle oppivelvollisuuslain 23 §:n ja lukiolain 28 b §:n perusteella: perusopetuksen järjestäjän on toimitettava lukiokoulutuksen järjestäjälle perusopetuslain mukainen perusopetuksen päättyessä voimassa oleva oppimisen tukea tai erityisopetusta koskeva hallintopäätös. Lukiokoulutuksen järjestäjän on tällöin selvitettävä ja arvioitava opiskelijan erityisopetuksen tarve perusopetuksen aikana tehdyn päätöksen pohjalta.

Lukion aikana oppimisvaikeudet voidaan todentaa esimerkiksi seulojen ja testien perusteella. Osana arviointia voidaan tarvittaessa haastatella opiskelijaa ja häntä opettavia opettajia, jotta voidaan arvioida opiskelijan oppimisvaikeuksien vaikutukset opiskeluun sekä tarvittavat tukitoimet. Tarvittaessa oppimisvaikeuksien todentaminen tehdään yhteistyössä opiskeluhuoltopalvelujen ammattilaisten kanssa. Oppimisen tuen riittävyttä voidaan arvioida esimerkiksi opiskelijan ensimmäisen lukuvuoden kevätlukukaudella. Jos aiemmin kuvatut oppimisen tuen keinot arvioidaan heti lukio-opintojen alussa riittämättömiksi, erityisopetusta voidaan tarjota ja erityisopetuksen päätös tehdä tuen tarpeen perusteella jo lukion alkuvaiheessa. Silloinkin rinnalla voidaan käyttää muita oppimisen tuen keinoja, kuten tukiovetusta ja eriyttämistä.

Erityisopetusta antaa erityisopettaja, jonka kelpoisuudesta säädetään asetuksessa opetustoimen henkilöstön kelpoisuudesta. Erityisopettaja vastaa erityispedagogisten tukitoimien tarpeen arvioinnista ja opiskeluun sekä osaamisen osoittamiseen liittyvien tukitoimien suunnittelusta. Erona aiemmin esiteltyyn erityisopettajan antamaan oppimisen tukeen on se, että hallintopäätökseen perustuva erityisopetus kohdentuu syvällisemmin todennettuihin oppimisvaikeuksiin tai muihin niihin rinnastettaviin syihin, eli se

on systemaattisempaa ja tavoitteellisempaa kuin oppimisen tuki. Tällainen erityisopetus voi olla esimerkiksi oppimisen tukeen nähden perusteellisempaa opiskelutaitojen ja -strategioiden opettamista, toiminnanohjausta tai tukea ajanhallintaan sekä itsenäiseen opiskelun tavoitteiden asettamiseen ja niiden saavuttamiseen. Pääsääntöisesti olennaista on, että tukitoimia arvioitaessa on ensin kokeiltu oppimisen tukea monipuolisesti ja se on todettu riittämättömäksi opiskelijan tuen tarpeiden kannalta.

Erityisopettaja suunnittelee tukitoimet yhdessä opiskelijan kanssa. Niiden toteutuksessa ovat tarvittaessa mukana myös aineenopettajat ja opinto-ohjaajat. Erityisopetuksessa otetaan huomioon myös opiskelijan tarvitsemat erityisjärjestelyt osaamisen osoittamiseen liittyvissä tilanteissa lukiokoulutuksen aikana sekä ylioppilaskokeissa. Erityisopetus kirjataan opiskelijan pyynnöstä opiskelijan henkilökohtaiseen opintosuunnitelmaan. Keskustellessaan erityisopetuksen tukitoimista erityisopettaja voi selvittää opiskelijan tahdonilmaisun kirjaamiseen.

Lukioon hyväksyttävillä tulee olla riittävät edellytykset suoriutua lukion oppimäärän opinnoista. Lukiokoulutuksessa ei ole mahdollista poiketa oppimäärän mukaisista tavoitteista. Erityisopetuksessa tehdään tarpeen mukaan yhteistyötä opiskeluhuollon sekä opiskelijan hoito- ja kuntoutusverkoston kanssa. Vammaisten opiskelijoiden tuen tarpeisiin vastaamiseksi tehdään tarvittaessa yhteistyötä hyvinvointialueen kanssa.

Koulutuksen järjestäjä tekee hallintopäätöksen opiskelijalle annettavasta erityisopetuksesta. Hallintopäätös tehdään erityisopetuksen tarpeen ilmetessä tai opiskelijan tai alaikäisen opiskelijan huoltajan tai laillisen edustajan tuen tarvetta koskevan pyynnön tai tahdonilmaisun perusteella. Päätös voi olla myönteinen tai kielteinen sen mukaan, kuinka koulutuksen järjestäjä arvioi erityisopetuksen antamisen kriteerien täyttyvän. Opiskelijaa ja alaikäisen opiskelijan huoltajaa tai laillista edustajaa tulee kuulla ennen päätöksen tekemistä. Päätöksenteossa noudatetaan yleisiä päätöksentekoa koskevia säännöksiä, lähinnä hallintolakia (434/2003) ja kunnissa myös kuntalakia (365/1995).

Tukitoimien vaikuttavuutta arvioidaan opintojen kuluessa ja tarvittaessa tukea vahvistetaan tai vähennetään. Erityisopetuksesta on myös mahdollista luopua ja tuki lakkauttaa, mikäli tuen tarvetta ei enää ole. Tällöin lakkauttamisesta tehdään hallintopäätös.

Opiskelun poikkeava järjestäminen ja avustajapalvelut

Lukiolain 29 §:n mukainen opiskelun poikkeava järjestäminen voi koskea myös oppimisen tukea tai erityisopetusta tarvitsevaa opiskelijaa. Opiskelun poikkeava järjestäminen ei tarkoita poikkeamista lukiokoulutuksen oppimäärän tavoitteista, vaan sitä, että opiskelijan opiskelu oppimäärän tavoitteiden saavuttamiseksi voidaan järjestää osittain toisin kuin lukiolaissa ja valtioneuvoston asetuksessa lukiokoulutuksesta säädetään sekä paikallisessa opetussuunnitelmassa määrätään. Poikkeavat järjestelyt voidaan tehdä opiskelijan hakemuksesta tai hänen suostumuksellaan. Poikkeavat järjestelyt tehdään vain niiltä osin kuin ne ovat välttämättömiä. Ne kirjataan opiskelijan henkilökohtaiseen opintosuunnitelmaan.

Opiskelijan työskentelyä, oppimista ja osaamisen kehittymistä arvioidaan monipuolisesti. Tukea tarvitsevalle opiskelijalle turvataan mahdollisuus osoittaa osaamistaan eri tavoin esimerkiksi tilanteissa, joissa kirjallinen tuottaminen on haastavaa. Osaamisen osoittamisen tavat ja tilanteet suunnitellaan opiskelijan tarpeiden mukaisesti. Osaamisen osoittamisessa käytettäviä yksilöllisiä järjestelyjä ovat esimerkiksi lisääjän antaminen, pienryhmätilan käyttäminen, materiaalin kirjasinkoon suurentaminen tai mahdollisuus käyttää erillistä näyttöä. Opiskelijan tarpeiden mukaan voidaan käyttää myös muita tarkoituksenmukaisia erityisjärjestelyjä. Ylioppilaskokeiden mahdollisia erityisjärjestelyjä varten opiskelijaa ohjataan tarvittavien lausuntojen hankkimisessa ja erityisjärjestelyjen hakemisessa ylioppilastutkintolautakunnalta.

TUKITOIMET FORSSAN YHTEISLYSEOSSA

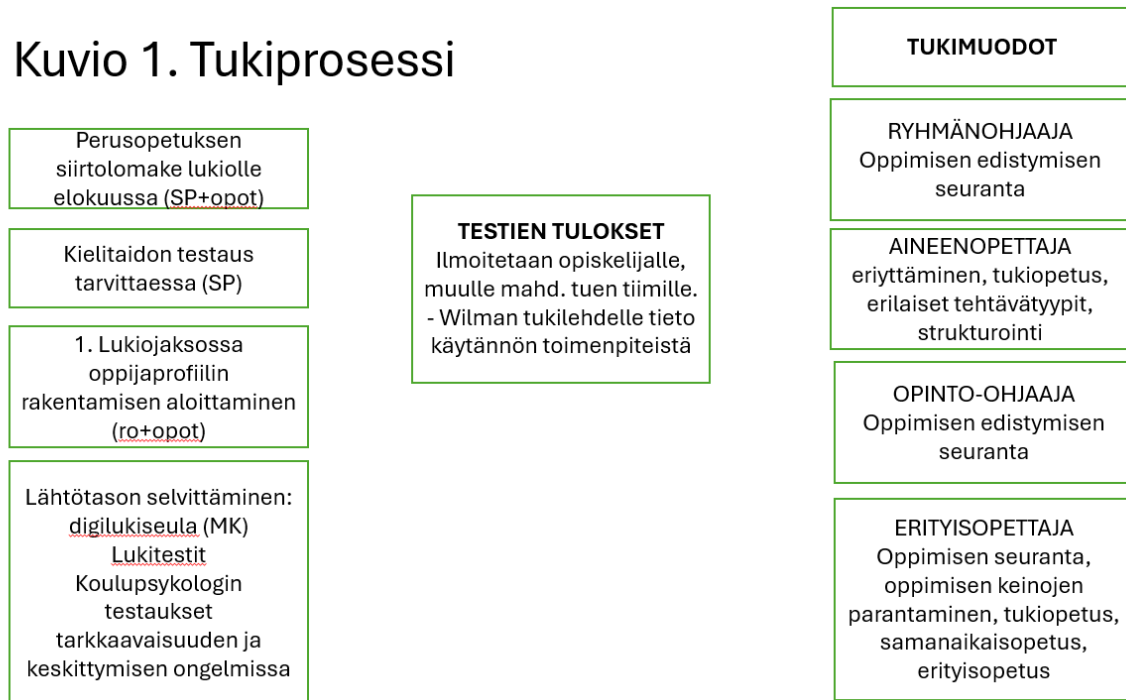
tukitoimista, erityisopetuksesta ja niitä koskevista oikeuksista tiedottaminen opiskelijoille ja huoltajille

- *lukiossa tarjottavista tukitoimista, erityisopetuksesta ja ylioppilaskirjoitusten erityisjärjestelyistä tiedotetaan huoltajailloissa, Wilman tiedotteissa, ryhmänohjauksessa sekä erikseen pidettävissä infoissa, yksilöidyillä Wilma-viesteillä ja henkilökohtaisilla tapaamisilla.*
- tukitoimien ja erityisopetuksen tarpeen arviointi
 - *Erityisopettajat ja opinto-ohjaajat arvioivat ja suunnittelevat opiskelijan tuen tarvetta opinnoissa ja opiskelussa nivelvaiheen tietojen, aiemman tuen tarpeen sekä opiskelijan ja huoltajan esittämien tuen tarpeiden sekä opiskelijan omien havaintojen pohjalta yhteistyössä opettajien ja tarvittaessa opiskeluhoollon ja muiden asiantuntijoiden kanssa.*
 - *Opintojen alussa erityisopettaja tekee kaikille ensimmäisen vuoden opiskelijoille digitaalisen lukiseulan. Poikkeuksena ovat juuri Suomeen muuttaneet S2-opiskelijat. Seulontatesti tehdään ensimmäisten kouluviikkojen aikana elokuussa. Testin tarkoituksena on seuloa suuremmasta opiskelijajoukosta ne opiskelijat, joiden luku- ja kirjoitustaito on jollakin taitoalueella puutteellinen. Digilukiseulan ohjelma visualisoi tulokset värikoodein. Niiden avulla on mahdollista löytää nopeasti ne opiskelijat, joilla on heikkoja suorituksia lukitestin eri osa-alueissa. Poikkeavan (siis heikon) tuloksen saaneet opiskelijat kutsutaan erityisopettajan luo. Haastattelun apuna voidaan käyttää Digilukiseulaan sisältyviä, opintoihin liittyvän kyselyn vastauksia. Oppilaan kanssa voi myös keskustella arviointitilanteesta ja mahdollisista tuloksiin liittyvistä seikoista. Haastattelun perusteella arvioidaan, teetetäänkö opiskelijalle lisäksi Lukemis- ja kirjoittamistaitojen yksilötestistö nuorille ja aikuisille. Tämän yksilötestistön perusteella suunnitellaan tarvittavat tukitoimet sekä tehdään tarvittaessa YTL:lle lukilausunto.*
 - *Matematiikan tunneilla tehdään matematiikan osaamiskartoitus. Tarvittaessa annetaan tuki- ja erityisopetusta.*
 - *Opiskelijat, joiden äidinkieli on muu kuin suomi, kirjataan Wilmaan tukitoimet ja heille laaditaan HOPS. YTL:lle tehdään vieraskielisyys selvitys.*
 - *Sairauden, vamman tai erityisen vaikean elämäntilanteen vuoksi voidaan tarjota tukitoimia.*
 - *Opiskelija on aktiivinen ja osallistuva toimija.*
 - *Oppimisen tukea ei ole suunnattu tilanteisiin, joissa opiskelija omavaltaisten tai luvattomien poissaolojen vuoksi jää jälkeen opinnoissa.*
 - *Aineenopettajat ja ryhmänohjaajat arvioivat tuen tarvetta opintojaksoittain.*
 - *Tuen tarvetta arvioi myös opiskelijahuollon henkilöstö.*
 - *Opiskelija ja alaikäisen opiskelijan huoltajaa tai laillista edustajaa kuullaan ennen erityisopetuksen hallintopäätöksen tekemistä. Kuulemistilaisuudessa on läsnä rehtorin lisäksi erityisopettaja.*

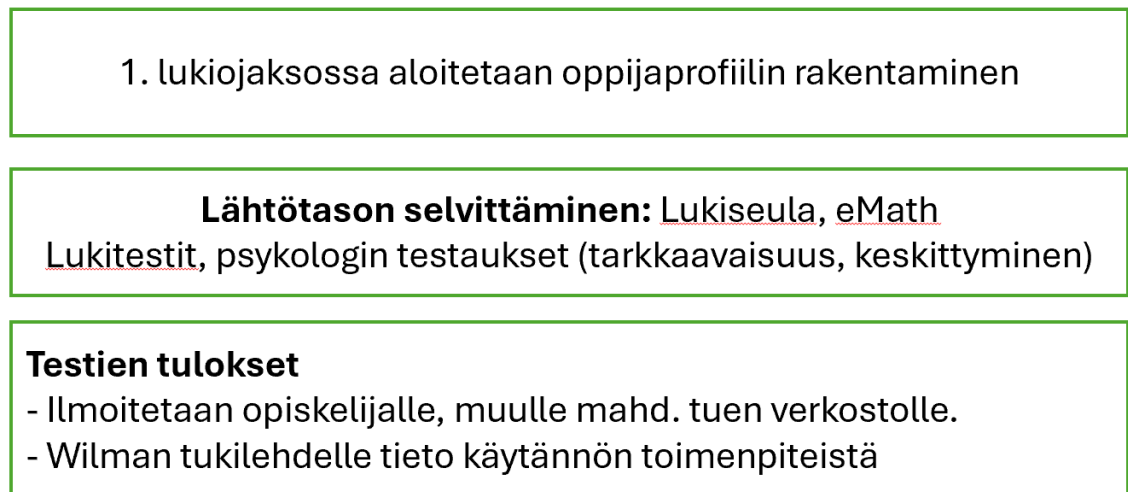
- *Tarvittaessa oppimisvaikeuksien todentaminen tehdään yhteistyössä opiskeluhuoltopalvelujen ammattilaisten kanssa.*
- tukitoimien kirjaaminen henkilökohtaiseen opintosuunnitelmaan
 - *Annetut tukitoimet kirjaa Wilman tukitoimet-välilehdelle tukitoimien antaja. Tukitoimien kirjaukset siirtyvät automaattisesti opiskelijan henkilökohtaiseen opintosuunnitelmaan. Suunnitellut tukitoimet kirjaa Wilman tukitoimet-välilehdelle erityisopettaja tai opinto-ohjaaja.*
- erityisopetuksen kirjaaminen henkilökohtaiseen opintosuunnitelmaan
 - *Erityisopetuksen hallintopäätöksen kirjaa Wilman tukitoimet välilehdelle rehtori. Sieltä päätös siirtyy automaattisesti opiskelijan henkilökohtaiseen opintosuunnitelmaan rehtori.*
- oppimisen tuen ja erityisopetuksen toteuttaminen
 - *Opiskelijalla, joka on tilapäisesti jäänyt jälkeen opinnoissa tai joka jostakin muusta syystä tarvitsee tukea, on oikeus saada aineenopettajan antamaa tukiopetusta.*
 - *Erityisopettaja tarjoaa opiskelijalle yksilöllistä pedagogista tukea, joka keskittyy opiskelijan vahvuuksien tunnistamiseen ja opiskelutaitoihin. Erityisopettaja voi toimia myös samanaikaisopettajana.*
 - *Opiskelijalla on oikeus erityisopetukseen, mikäli edellä mainittu oppimisen tuki ei ole ollut riittävää. Erityisopetus on tavoitteellisempaa ja systemaattisempaa kuin oppimisen tuki.*
 - *Tarjolla on lukion oppimäärään sisältyviä tukiopintojaksoja englannista ja ruotsista.*
 - *Opiskelija voi anoa ylioppilaskirjoituksiin erityisjärjestelyjä (lisäaika, kompensatio). Näitä järjestelyjä käytetään jo opintojen aikana.*
 - *Aineenopettaja ottaa huomioon opiskelijan tuen tarpeet oppituntien suunnittelussa ja opetusjärjestelyissä. Opetusta on mahdollista eriyttää ja valita monipuolisia opetusmenetelmiä.*
 - *Opiskelijalla, jolla on kirjattuna erityisen tuen tarve, on mahdollisuus osoittaa osaamistaan monipuolisesti (mm. kokeen suullinen täydentäminen, keskeisen oppiaineen koe). Tavoista sovitaan opettajan kanssa opintojakson alussa.*
- tuen ja erityisopetuksen toteutumisen seuranta ja arviointi
 - *Tuen toteutumista seuraavat aineenopettaja, ryhmänohjaaja, erityisopettaja ja opinto-ohjaaja.*
 - *Tuen tarvetta tulee arvioida opintojen alussa sekä säännöllisesti opintojen edetessä. Saadun tuen riittävyttä seurataan opintojen aikana.*
 - *Tuen tarve otetaan huomioon arvioinnissa ja arvioinnissa voidaan käyttää erityisjärjestelyjä.*
 - *Opettaja kirjaa Wilman tukitoimet-välilehdelle annetut tukitoimet ja seuraa opiskelun sujumista sekä tukitoimien vaikutusta.*

- *Opiskelija itse seuraa tukitoimien hyödyllisyyttä omalla kohdallaan ja kertoo tukitoimien riittävyydestä aineenopettajalle, erityisopettajalle, ryhmänohjaajalle tai opinto-ohjaajalle.*
- erityisopetuksen päätös
 - *Rehtori tekee hallintopäätöksen erityisopetukseen oikeutuksesta. Päätös tehdään, kun lukiossa huomataan erityisopetuksen tarve tai kun opiskelija tai alaikäisen opiskelijan huoltaja sitä pyytää. Mikäli opiskelijalla on ollut erityisopetuspäätös peruskoulussa, erityisopettaja keskustele opiskelijan kanssa tukitoimien tarpeesta ja kutsuu tarvittaessa moniammatillisen työryhmän koolle. Tukitoimien vaikuttavuutta arvioidaan opintojen kuluessa ja tarvittaessa tukea vahvistetaan tai vähennetään.*
- opiskelijan ja huoltajan kuuleminen erityisopetuksen päätöksessä
 - *Opiskelijaa ja alaikäisen opiskelijan huoltajaa tai laillista edustajaa tulee kuulla ennen erityisopetuksesta tehtävää hallintopäätöstä.*
 - *Tukitoimet kirjataan opiskelijan ja perheen pyynnöstä Wilman tukitoimet-välilehdelle.*
- yhteistyö, vastuut ja työnjako edellä mainituissa asioissa.
 - *Erityisopettaja koordinoi koko oppilaitoksen erityisopetusta.*
 - *Erityisopettajalla on päärooli tuen tarpeen kartoituksesta. Oppimisen tukea ja siihen liittyvää opetusta ja ohjausta antavat aineenopettajat, erityisopettajat, opinto-ohjaajat ja muu henkilöstö.*
 - *Opiskelijan oppimista ja hyvinvointia tuetaan tarvittaessa monialaisena yhteistyönä. Opiskelija voi saada tarpeen mukaan oppimisen tukea ja ohjausta aineen- ja erityisopettajien ja opinto-ohjaajien lisäksi muulta henkilöstöltä, kuten opiskeluhoollon henkilöstöltä. Opiskelijan jaksamisen ja hyvinvoinnin tukemisessa voidaan tehdä yhteistyötä opiskeluhoollon palvelujen ammattilaisten tai tarvittaessa muiden toimijoiden kanssa.*

Kuvio 1. Tukiprosessi

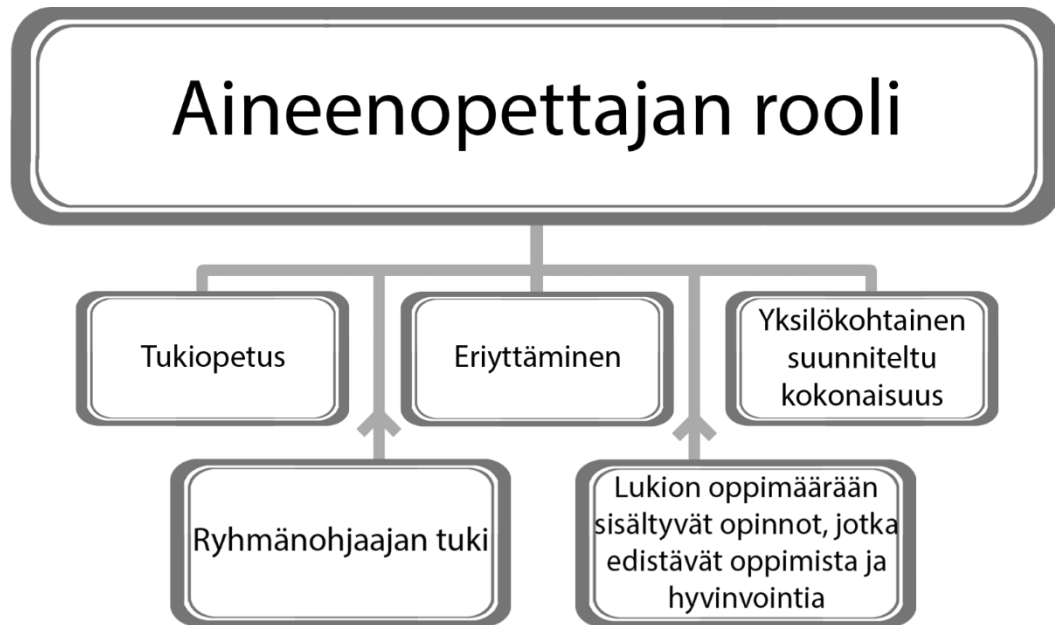
Kuvio 1: Tukiprosessi (SP=erityisopettaja Susanne Petersen, MK=erityisopettaja Minna Kultanen)

Kuvio 2. Lähtötaso, seulat ja testit

Kuvio 3: Erityisopettajan rooli

Kuvio 4: Aineenopettajan rooli